

Kasvun ja oppimisen lautakunta 24.05.2022 § 87

§ 87

Koulumäen erityiskoulun toiminnan päättyminen (palautettu 24.5.2022)

Valmistelijat / lisätiedot:
Sirviö Jemina
Valkama Venla
Lakovaara Leena
Gould Merivuokko
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Perusopetuksen johtaja Nurmi Juha

Kasvun ja oppimisen lautakunta päättää, että

1

Koulumäen erityiskoulun toiminta päättyy 31.7.2024.

2

Koulumäen erityiskoulun oppilaat sijoittuvat Espoon peruskouluissa jo toimiviin erityisluokkiin selostusosaan kirjatulla tavalla. Mahdollisista uusista perustettavista erityisluokista päätetään lautakunnassa erikseen oppilaaksiottoa koskevan vuosittaisen päätöksen yhteydessä.

Käsittely

Walls teki puheenjohtaja Räfin, Kurrin, Klingin ja Kosken kannattamana seuraavan palautusehdotuksen:

”Lautakunta päättää palauttaa Koulumäen erityiskoulun toiminnan päättymistä koskevan esityksen uudelleentavisteluun. Lautakunta toivoo, että uudelleentavisteluun aikana tehtäisiin laajennettu lapsivaikutusten arviointi sekä huomioitaisiin Koulumäen erityiskoulun jatkos osalta useampia vaihtoehtoja kuin nyt ehdotetussa virkamiesesityksessä.”

Palautuskeskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi, että lautakunnan on äänestettävä palautuksesta. Äänestyksessä palautuksen puolesta äänesti 10 jäsentä ja käsittelyn jatkamisen puolesta äänesti 2 jäsentä. Äänestyspöytäkirja on liitteenä.

Puheenjohtaja totesi kasvun ja oppimisen lautakunnan päättäneen äänin 10-2 palauttaa asian uudelleentavisteluun.

Päätös

Kasvun ja oppimisen lautakunta päätti palauttaa asian uudelleentavisteluun.

Lautakunta toivoo, että uudelleentavisteluun aikana tehtäisiin laajennettu lapsivaikutusten arviointi sekä huomioitaisiin Koulumäen erityiskoulun jatkos osalta useampia vaihtoehtoja kuin nyt ehdotetussa virkamiesesityksessä.

Selostus

Valtuusto on 19.10.2020 hyväksynyt Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman. Ohjelmassa on asetettu tavoitteeksi suuremmat kouluyksiköt ja perusopetuksen palveluverkon järjeistämisen. Tavoitteen saavuttamiseksi pienistä kouluyksiköistä on tarkoituksenmukaista luopua ja lähemmäs sijaitsevia yksiköitä yhdistää mahdollisuuksien mukaan yhtenäisiksi peruskouluiksi.

Espoossa toimivien erityiskoulujen tilannetta on tarkasteltu vuosille 2018-2027 laaditun perusopetuksen ja lukiokoulutuksen tilankäyttösuunnitelman yhteydessä. Tarkastelun perusteella on todettu, että erityiskouluista irrallisina yksikköinä on tarkoituksenmukaista luopua vuonna 2011 voimaan tulleen uuden perusopetuslain ja vuonna 2017 käyttöön otettujen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden johdosta. Suunnitelmaan on myös sisällytetty periaate, jonka mukaan kouluverkkoa kehitetään siten, että erityisluokalla opiskelevilla oppilaille on mahdollisuus integroitua yleisopetukseen omien edellytystensä mukaisesti. Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta on 18.4.2018 hyväksynyt tilankäyttösuunnitelman ja edellyttänyt, että koulukohtaiset ratkaisut valmistellaan erikseen päätettäväksi.

Nyt tehtävässä päätöksessä on kyse Koulumäen erityiskoulun toiminnan päättymistä koskevasta ehdotuksesta.

Koulumäen erityiskoulun oppilaiden huoltajille, alueen asukkaille ja kunnan palveluita käyttäville tahoille on 9.3.2022 järjestetty asukastilaisuus Teamsin välityksellä. Tilaisuudessa on esitelty valmistelun lähtökohdat, suomenkielisen perusopetuksen tulosyksikön tarkastelussa olleet vaihtoehdot ja ehdotus koulun toiminnan päättymisestä sekä varattu tilaisuus ilmaista mielipiteensä. Asukastilaisuudesta laadittu muistio on oheismateriaalina.

Koulumäen erityiskoulun johtokunnalle, henkilöstölle ja oppilaskunnalle sekä Espoon nuorisovaltuustolle, Espoon vammaisneuvostolle ja Espoon vammaisasiamiehelle on varattu tilaisuus ilmaista mielipiteensä jäljempänä olevasta ehdotuksesta. Lausunnot ovat oheismateriaalina.

Koulumäen erityiskoulun nykytila

Koulumäen erityiskoulu sijaitsee Espoonlahden oppilasalueella. Koulussa toimii seitsemän kaupunkitasoisesti muodostettua erityisluokkaa laaja-alaisia oppimisen erityisvaikeuksia omaaville oppilaille ja autismin kirjon oppilaille. Erityisluokat palvelevat eri puolilla Espoota asuvia oppilaita ja oppilaat ohjautuvat kouluun samoin periaattein, kuin muihinkin Espoon peruskouluissa toimiviin kaupunkitasoisesti muodostettuihin vastaaviin erityisluokkiin. Koulumäen erityiskoululla ei siten ole omia, erikseen määriteltyjä ja lautakunnan päättämiä oppilasvalintaperusteita. Koulumäen koululle ei ole myöskään kohdennettu ylimääräistä resurssia opetuksen järjestämiseen, vaan koulu järjestää yksilöllistetyn opetuksen ja autismikirjon erityisluokkaopetusta samojen perusteiden ja resurssien mukaisesti kuin muut Espoon peruskoulut.

Koulussa ei ole yleisopetuksen opetusryhmiä. Erityisluokan oppilaita on 63 vuosiluokilla 1, 3 ja 5-9. Laaja-alaisia oppimisen erityisvaikeuksia omaavia oppilaita on 52 ja autismin kirjon oppilaita on 11. Oppilaita 58 opiskelee osittain tai kokonaan yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti ja 5 oppilaita opiskelee toiminta-alueittain.

Oppilastuntemus on pienen oppilasmäärän vuoksi hyvä. Koulun itsearvioinnin perusteella toimintakulttuuri on rakennettu erityisen tuen järjestämisen näkökulmasta, oppilaiden koulupolun tukeminen ja nivelvaiheen ohjaus toiselle asteelle on toimivaa. Oppimisympäristö ja luokatilat vastaavat pienryhmäopetuksen tarpeita, eriyttämistiloja on riittävästi. Joustavat ryhmittelyt ja erilaiset pedagogiset oppilaiden edun mukaisten ratkaisut ovat toteutettavissa vain rajallisesti. Valinnaisainetarjonta on suppea ja valinnaisuuden toteutuminen haastavaa. Oppilailla ei ole mahdollisuutta integroitua yleisopetuksen opetusryhmään omien edellytystensä mukaisesti.

Koulumäen erityiskoulun pitkäaikaisen rehtorin eläkkeelle jäämisen vuoksi koulua johtaa tällä hetkellä Espoonlahden koulun rehtori. Vakinaista henkilöstöä on 17 (8 opettajaa, 6 koulunkäyntiavustajaa ja 3 erityiskoulunkäyntiavustajaa. Henkilöstöllä on pedagogista osaamista ja pitkä kokemus erityisen tuen oppilaiden opettamisesta. Henkilöstön saatavuus ja henkilöstön vaihtuvuus on ollut viime vuosina haastavaa. Oppilashuoltopalveluita on saatavilla niukasti. Laaja-alaisen erityisopettajan palveluita ei ole.

Tarkastelussa olleet vaihtoehdot

Suomenkielisen perusopetuksen tulosityksikkö on tarkastellut Koulumäen erityiskoulun osalta kahta vaihtoehtoa:

1. Koulun toiminnan jatkuminen
2. Koulun toiminnan päättyminen

Päätöksenteon vaikutuksista on laadittu ennakoarviointi ja laajennettu lapsivaikutusten arviointi (oppilaskysely). Ennakoarviointi ja oppilaskyselyn tulokset ovat oheismateriaalina.

Vaihtoehtojen vertailu

Vaihtoehto 1: Koulumäen erityiskoulun toiminnan jatkuminen

Oppilaiden oikeus tarvitsemaansa tukeen ja yksilöllisiin ratkaisuihin toteutuu edelleen. Pienessä kouluyksikössä opiskelu voi tuntua joistakin oppilaista hallittavammalta. Tuttu oppimisympäristö ja henkilöstö säilyvät.

Joustavan ryhmittelyn ja erilaisten oppilaiden edun mukaisten pedagogisten ratkaisujen toteuttaminen on rajallista, oppilashuoltopalveluiden saatavuus on niukkaa. Oppilailla ei ole mahdollisuutta integroitua yleisopetuksen opetusryhmään omien edellytystensä mukaisesti eikä oppilaiden ole siten mahdollista saada yleisopetuksen mukaan etenevissä oppiaineissa aineenopettajan opetusta. Integroituminen yleisopetuksen kouluihin ei ole mahdollista, sillä vuosiluokilla 1-6 opiskeleville oppilaille ei ole koulun välittömässä läheisyydessä kouluja. Vuosiluokilla 7-9 opiskelevat oppilaat voisivat siirtyä lähellä sijaitsevaan Espoonlahden yläkouluun, mutta tämä edellyttäisi koulupäivän aikana koulujen välillä siirtymistä ja riittäviä tiloja opetuksen asianmukaiseksi järjestämiseksi.

Henkilöstöllä on pedagogista osaamista ja pitkä kokemus erityisen tuen oppilaiden opettamisesta.

Koulun toiminnan jatkuessa ei ole saatavissa kustannussäästöjä.

Vaihtoehto 2: Koulumäen erityiskoulun toiminnan päättyminen

Oppilaiden oikeus tarvitsemaansa tukeen ja yksilöllisiin ratkaisuihin toteutuu edelleen. Oppilailla on jatkossa mahdollisuus integroitua yleisopetuksen opetusryhmään omien edellytystensä mukaisesti. Joustavan ryhmittelyn ja erilaisten oppilaiden edun mukaisten pedagogisten ratkaisujen toteuttaminen sekä oppilashuoltopalveluiden saatavuus paranee. Osalla oppilaista koulumatkat lyhenevät ja lisäksi osalla oppilaista palvelut ovat saatavilla jatkossa oman asuinpaikkansa mukaisella oppilasalueella.

Muutos oppimisympäristössä ja henkilöstössä voi olla joillekin oppilaille haasteellinen ja opiskelu suuressa kouluyksikössä voi tuntua ei-hallittavalta. Opiskelu suuremmassa kouluyksikössä voi edellyttää aluksi oppilailta totuttelua ja sopeutumista uuteen oppimisympäristöön.

Henkilöstön pedagogista erityisosaamista ja pitkää kokemusta erityisen tuen oppilaiden opettamisesta voidaan hyödyntää eri Espoon peruskouluissa.

Koulumäen koulun lakkauttamisesta on saatavissa vuosittain säästöä 284 055 € (vuokrat 251 175 € + siivous 32 880 €). Henkilöstökuluista ei lasketa saatavaksi säästöjä. Myöskään koulumatkakustannuksissa ei ole saatavissa välittömästi säästöä, sillä oppilaiden koulumatkaetuutta koskevat tarpeet säilynevät entisellään koulusta riippumatta. Pitkällä tähtäimellä säästöä todennäköisesti kuitenkin syntyy, koska koulupaikat pyritään mahdollisuuksien mukaan osoittamaan omalta oppilasalueelta.

Ehdotus

Koulumäen koulun toiminta päättyy 31.7.2024. Oppilaat sijoittuvat Espoon peruskouluissa toimiviin laaja-alaisia oppimisen erityisvaikeuksia omaavien oppilaiden ja autististen oppilaiden erityisluokille. Mahdollisista uusista perustettavista erityisluokista päätetään lautakunnassa vuosittaisen oppilaaksioton yhteydessä.

Laaja-alaisia oppimisen erityisvaikeuksia omaavien oppilaiden erityisluokat toimivat tulevana lukuvuonna 2022-2023 Rastaalan, Pohjois-Tapiolan, Ruusutorpan ja Viherlaakson kouluissa. Autististen oppilaiden erityisluokat toimivat tulevana lukuvuonna 2022-2023 Karhusuon, Kilonpuiston, Mainingin, Pohjois-Tapiolan ja Saunalahden kouluissa. Koulumäen erityiskoulun toiminnan päättyminen ja oppilaiden sijoittaminen näihin suurempiin kouluyksikköihin on perusteltua mm. seuraavista syistä:

- Erityisluokilla opiskelevilla oppilailla on mahdollisuus integroitua yleisopetuksen opetusryhmiin omien edellytystensä mukaisesti, kun koulussa on eri vuosiluokkien yleisopetuksen opetusryhmiä.
- Joustava ryhmittely ja erilaisten oppilaiden edun mukaisten pedagogisten ratkaisujen toteuttaminen helpottuu, kun koulussa toimii rinnakkaisluokkia.
- Oppilaiden hyvinvoinnin kannalta keskeisten oppilashuoltopalveluiden saatavuus paranee.
- Osalla oppilaista on mahdollisuus siirtyä oman asuinpaikkansa mukaisella oppilasalueella sijaitsevaan kouluun ja koulumatkat lyhentyvät.
- Tiloja ja opetusresursseja voidaan hyödyntää joustavammin ja tarkoituksenmukaisemmin kokonaisuuden tasolla. Monipuolisten palvelukokonaisuuksien muodostaminen oppilaiden hyvinvoinnin, yhteisöjen syntymisen ja yhteistoimintamahdollisuuksien sekä vapaa-ajan arjen tukemiseksi helpottuu.

- Pedagoginen johtaminen vahvistuu, kun rehtori (esihenkilö) on paikalla päivittäin.

Koulumäen jatkaminen erillisenä erityiskouluyksikkönä ei ole oppilaiden ja opetuksen järjestämisen näkökulmasta perusteltua, sillä opetuksen järjestäminen nykyisellä tavalla ei mahdollista

- erityisen tuen järjestämistä yleisopetuksen opetusryhmässä, kun se on oppilaan etu ja opetuksen järjestämismahdollisuudet huomioiden perusteltua
- joustavaa ryhmittelyä ja erilaisten oppilaiden edun mukaisten pedagogisten ratkaisujen toteuttamista riittävästi
- oppilaiden hyvinvoinnin kannalta keskeisiä oppilashuoltopalveluita riittävästi oppilasmäärän pienuuden vuoksi
- jatko-opinnoissa tarvittavien taitojen karttumista (mm. suuret yksiköt ja opetusryhmät).

Toiminnan jatkuminen ei ole myöskään tilankäyttösuunnitelmaan sisällytetyn kouluverkon kehittämisperiaatteen mukainen eikä edistä Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelmassa asetettuja tavoitteita.

Vaikutukset

Oppilaat

Oppilaiden oikeus tarvitsemaansa erityiseen tukeen ja mahdollisuus yksilöllisiin ratkaisuihin ei muutu, vaikka heidän sijoituskoulunsa muuttuu. Erityisen tuen järjestämistä, koulumatkaetuutta ja tukipalveluita koskevat päätökset tehdään asiassa sovellettavan lainsäädännön ja ohjeiden sekä kunnallisten linjausten/päätösten mukaisesti, kuten tähänkin asti.

Erityisen tuen järjestämistä koskevat oppilaskohtaiset ratkaisut (mukaan lukien opetukseen osallistumisen edellyttämät tukipalvelut) tehdään oppilaskohtaisten erityisen tuen tarkistamispäätösten yhteydessä. Ennen päätösten tekemistä oppilaille laaditaan päivitetty pedagoginen selvitys yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa, joka käsitellään perusopetuslain edellyttämällä tavalla moniammatillisesti oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Oppilaiden henkilökohtaiset opetuksen järjestämistä koskevat suunnitelmat (HOJKS) päivitetään vastaamaan kunkin oppilaan tuen tarpeita ja oppilaskohtaisia tavoitteita. Oppilaita ja heidän huoltajiaan kuullaan asianmukaisesti ennen erityisen tuen tarkistamispäätösten tekemistä.

Koulumäen erityiskoulun ja oppilaiden tulevien koulujen pedagoginen asiantuntemus sekä opettajien ja muiden tuen ammattihenkilöiden monialainen yhteistyö korostuu nivelvaiheessa oppilaiden tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Henkilöstö

Koulumäen erityiskoulun vakinaisen henkilöstön palvelussuhteet on turvattu, mutta sijoituskoulu muuttuu. Henkilöstön osaamista voidaan hyödyntää jatkossa eri Espoon peruskouluissa.

Henkilöstölle on järjestetty yhteistoimintalain mukainen työpaikkakokous ja viranhaltijoille kuuleminen.

Johtaminen

Espoonlahden koulun rehtorin lisätehtävänä kevään 2022 aikana on ollut Koulumäen erityiskoulun johtaminen. Johtamisjärjestelyt siirtymävaiheeseen ajalle 1.8.2022–31.7.2024 päätetään erikseen.

Koulumäen erityiskoulun johtokunnan jäsenet ja varajäsenet on valittu toimintakaudeksi 2021-2023. Johtokunnan toiminnan jatko koulun toiminnan päättymiseen asti ratkaistaan erikseen.

Resurssit

Espoon peruskoulujen resurssit määräytyvät oppilasmäärän mukaan. Oppilaiden siirtyessä muihin Espoon peruskouluihin, opetuksen järjestämiseen käytettävät resurssit siirtyvät myös.

Oppilaskysely

Koulumäen erityiskoulun oppilaiden mielipiteitä nykyisestä koulusta ja mahdollisesta uuteen kouluun siirtymisestä on selvitetty 15.–16.2.2022 toteutetulla kyselyllä. Kyselyn toteutuksessa on huomioitu oppilaiden edellytykset ilmaista mielipiteensä hyödyntämällä monipuolisia kommunikaatiokeinoja. Vastausvaihtoehdot lomakkeella ovat olleet sanoina ja hymiöinä (kyselyn asteikko 1-5: 1 = En tykkää ollenkaan, 2 = En tykkää, 3 = En osaa sanoa, 4 = Tykkään, 5 = Tykkään tosi paljon). Avoimien kysymysten kohdalla on ollut tilaa piirtää.

Oppilaat ovat vastanneet kysymyksiin itsenäisesti aina kun se on ollut oppilaan edellytykset huomioiden mahdollista. Opettajat ja avustajat ovat auttaneet tarvittaessa oppilaita vastaamisessa kirjoittamalla oppilaan ilmaisemat vastaukset ja/tai hyödyntämällä oppilaiden henkilökohtaisia kommunikoinnin apuvälineitä (esimerkiksi kommunikaatiokansio). Osassa vastauksista on annettu siten, että kysely on täytetty ryhmänä kysymys kerrallaan opettajan johdolla edeten. Kysely on toteutettu koulun ulkopuolisen henkilön toimesta. Kyselyyn vastasi 51/62 oppilasta. Oppilaskyselyn tulokset ovat oheismateriaalina.

Kyselyn tulosten perusteella oppilaat suhtautuvat nykyiseen kouluun neutraalisti tai hieman kielteisesti (ka 2,94) ja kokevat koulumatkan neutraalina tai hyvänä (ka 3,30). Oppilaiden avoimiin kysymyksiin antamista vastauksista käy ilmi, että mukavinta koulussa on esimerkiksi liikunta, matematiikka, tekninen työ, kotitalous ja äidinkieli. Ikävintä koulussa on sen sijaan sen pienuus ja oppilasmäärän vähäisyys sekä yksittäiset oppiaineet, kuten tekstiilityö, kuvaamataito, ympäristöoppi. Oppiaineisiin liittyvät vastaukset voivat kuitenkin kohdistua yleisesti koulunkäyntiin eivätkä välttämättä juuri Koulumäen kouluun. Kyselyn tuloksista käy edelleen ilmi, että oppilaat suhtautuvat luokalle tuleviin uusiin oppilaisiin hyvin (ka 3,61). Myös suhtautuminen uuteen kouluun siirtymiseen on hyvä (ka 3,64). Oppilaiden avoimiin kysymyksiin antamista vastauksista käy ilmi, että unelmien koulu sijaitsisi lähellä, olisi iso, rauhallinen ja hiljainen. Osa oppilaista on ilmaissut unelmiensa kouluksi jonkin Espoon peruskouluista.

Lausunnoissa esitetyt näkemykset ja mielipiteet

Koulumäen erityiskoulun johtokunta

Johtokunta vastustaa koulun toiminnan päättämistä. Johtokunta toteaa lausunnossaan, että Koulumäen koulu nähdään turvallisena, kokonaisvaltaisena ja lasten edut huomioivana erityiskouluna, jossa on

Espoon paras osaaminen, valmius sekä resurssit. Koulumäen erityiskoulussa osaaminen ja resurssointi on keskittynyttä, jolloin henkilökunta pystyy tarjoamaan oppilaalle mahdollisimman hyvän oppimisympäristön. Tämä ei johtokunnan näkemyksen mukaisesti toteudu, jos osaaminen ja resurssit hajautetaan. Johtokunta toteaa lisäksi, että koulun toiminnan jatkon osalta tulisi voida tarkastella lausunnossa esitetyin huomioin kolmatta vaihtoehtoa.

Koulumäen erityiskoulun henkilöstö

Henkilöstö kannattaa toiminnan jatkumista. Henkilöstö toteaa lausunnossaan, että Koulumäessä tehdään vahvaa yhteisöllistä työtä ja tarjotaan räätälöityjä tukimuotoja oppilaille, joiden koulupolku on muissa kouluissa katkennut. Koulumäkeä on myös lähdetty kehittämään autismikirjon oppilaiden osaamisyksiköksi ja kouluun on tehty mittavia investointeja mahdollistamaan autismikirjon kehitysvammaisten oppilaiden opetus sekä aamu- ja iltapäivähoito. Koulumäen koululle myönnettyillä resursseilla on kyetty autismikirjon opetusta toteuttamaan sekä kehittämään laadukkaasti ja hyvin.

Henkilöstö esittääkin toiminnan jatkamista siten, että koulussa toimii Espoonlahden oppilasalueen yksilöllistetyt ja autismikirjon opetusryhmät. Lisäksi kouluun voitaisiin sijoittaa vaativan, kuntouttavan yksilöllistetyn opetuksen oppilaita. Mikäli koulun toiminta päättyisi, oppilaat ja henkilöstö tulisi siirtää kokonaisuudessaan osaksi toista koulua.

Koulumäen erityiskoulun oppilaskunta

Oppilaskunta ei ota kantaa koulun toiminnan jatkoon. Oppilaskunnan lausuntoon on sen sijaan kirjattu oppilaiden näkemyksiä Koulumäen erityiskoulun hyvistä ja huonoista puolista. Hyvinä puolina pidetään tiloja, opetusta, yhteistyötä kotien kanssa ja koulun pienuutta. Koulun pienuus koetaan toisaalta myös huonona kaveripohjan vähyyden vuoksi. Muina huonoina puolina pidetään pieniä ryhmiä ja ajoittaisia riitoja.

Koulumäen erityiskoulun oppilaiden huoltajat, alueen asukkaat ja kunnan palveluita käyttävät tahot

Asukastilaisuuteen osallistui pääasiassa Koulumäen erityiskoulun oppilaiden huoltajia. Asukastilaisuudessa esitetyistä näkemyksistä käy ilmi, että Koulumäen erityiskoulun toimintaan ollaan tyytyväisiä. Koulun toiminnan mahdollisessa päättymisessä herättää huoltaja muiden Espoon peruskoulujen valmiudet ja se, saavatko oppilaat suurempiin kouluyksikköihin siirtyessään tarvitsemansa tuen.

Espoon nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuusto puoltaa Koulumäen erityiskoulun toiminnan päättämistä. Nuorisovaltuusto toteaa lausunnossaan toiminnan päättymisen mahdollistavan sen, että erityisluokkien oppilaat voivat olla kouluympäristössä muiden rinnakkaisluokkien kanssa. Toiminnan päättyessä tulee kuitenkin huomioida koulun henkilöstön ja oppilaiden mahdollisimman hyvät järjestelyt uusissa kouluissa. Oppilaiden tulee saada uusissa kouluissaan heille itselleen sopivaa opetusta, esimerkiksi uusien tai jo olemassa olevien erityisluokkien avulla. Oppilaiden tarpeet on huomioitava yksilöllisesti. On myös taattava, että Koulumäen koulun henkilöstön työpaikat säilyvät se, että heidän ammattitaitoaan ei jätetä huomiotta.

Espoon vammaisneuvosto

Vammaisneuvosto vastustaa Koulumäen erityiskoulun toiminnan päättymistä. Vammaisneuvosto toteaa lausunnossaan, että koulun vaihtuminen kesken koulutien voi heikentää merkittävästi oppilaiden pärjäämistä tarvittavan tuen muuttuessa tai kadotessa. Koulumäen koulun oppilailla on valmiiksi erityisiä haasteita luottamuksen ja turvallisuudentunteiden hallinnassa ja he ovat syrjäytymisvaarassa. Tuttujen aikuissuhteiden katkaiseminen voi vaarantaa näiden oppilaiden selviytymisen arjessa ja koulutyössä. Suuremmat ihmismäärät ja uudet henkilöt lisäävät entisestään erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden rasitusta ja riskiä tulla kiusatuksi. Huolta aiheuttaa myös resurssien riittävyys ja oppilaille osoitettavien uusien koulujen fyysinen esteettömyys.

Espoon vammaisasiamies

Vammaisasiamies ei kannata Koulumäen erityiskoulun toiminnan päättymistä. Vammaisasiamies toteaa lausunnossaan, että koulun toiminnan päättymisestä päätettäessä päätetään tosiasiallisesti myös kaikkien oppilaiden koulu, oppimisympäristö ja sosiaaliset suhteet kesken peruskoulun. Oppilaiden kaverisuhteet ja tuttu henkilökunta vaihtuivat kerralla kokonaan ja pieni koulu vaihtuu suurempaan, vieraaseen yhteisöön. Muutoksessa ei ole mahdollista tarkastella oppilaiden yksilöllisiä tarpeita, koska muutos koskee kaikkia Koulumäen oppilaita.

Vastineet lausunnoissa esitettyihin seikkoihin

Koulumäen erityiskoulun tarjoama palvelu

Koulumäen erityiskoululle ei ole annettu perusopetuslain tarkoittamaa erityistehtävää, kuten perusopetuslain 4 a §:ssä säädetyn mukaista erikoissairaanhoidossa olevien oppilaiden opetuksen järjestämistä. Koululle ei ole myöskään määritelty Espoon kaupungin toimesta mitään erityistehtävää, kuten autismikirjon opetuksen osaamisyksikkönä toimiminen. Koulun tehtävänä on siten järjestää perusopetusta muiden espoolaisten koulujen tavoin opetuslainsäädännön ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Koulumäen erityiskoulussa opiskelevat oppilaat ovat ohjautuneet koulun erityisluokille samoin perustein, kuin muihinkin Espoon peruskouluissa toimiviin laaja-alaisia oppimisvaikeuksia omaavien ja autistisille oppilaiden erityisluokille. Yhteistyötä erikoissairaanhoidon ja lastensuojelun kanssa tehdään, kuten muissakin Espoon peruskouluissa.

Oppilaiden oikeus tarvitsemaansa tukeen ja yksilöllisiin ratkaisuihin

Perusopetuslain 17 §:ssä säädetyn mukaisesti erityinen tuki järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä tai osittain tai kokonaan erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa. Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Opetuksessa voidaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luvun 7.4. mukaisesti hyödyntää erilaisia pedagogisia ratkaisuja, käytettävissä ovat kaikki tukimuodot. Yksilöllisiä opetusjärjestelyjä voidaan toteuttaa tarvittaessa myös perusopetuslain 18 §:n nojalla.

Edellä mainittu huomioiden, oppilaiden oikeus tarvitsemaansa tukeen ja yksilöllisiin ratkaisuihin ei pääty, vaikka heidän erityinen tukensa järjestettäisiin muussa Espoossa toimivan peruskoulun erityisluokalla. Oppilaille järjestetään heidän tarpeitaan vastaavaa tuki riippumatta missä koulussa opiskelee (vrt. esimerkiksi Espoon sisällä muuttavat). Huoltajien kanssa tehdään yhteistyötä siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Yhteistyötapoja ja toimintamalleja kehitetään koko perusopetuksen ajan ja koulunkäynnin nivelvaiheisiin. Yhteistyötä kodin ja koulun sekä tarvittavien tahojen kanssa tehdään, kuten ennenkin. Siltä osin, kuin lausunnoissa esitetään huoli lastensuojelullisen yhteistyön jatkumisesta, on huomionarvoista, että lastensuojelullinen yhteistyö on jokaista peruskoulua velvoittavaa. Jokaisella Espoon peruskoululla on velvollisuus toimia yhteistyössä lastensuojelun kanssa tarpeen tullen ja toimia ns. ennaltaehkäisevänä lastensuojeluna edistämällä ja turvaamalla lasten kasvu, hyvinvointi ja kehitys koulun tarjoamin tukitoimin.

Integroituminen yleisopetuksen opetusryhmään

Koulumäen erityiskoulun oppilaat opiskelevat edelleen erityisluokilla, erityisluokat toimivat vain yleisopetuksen koulussa. Oppilailla on jatkossa mahdollisuus integroitua erityisluokilta yleisopetuksen opetusryhmiin, esimerkiksi joissain taito- ja taideaineissa. Erityisluokilla olevat oppilaat saavat siten mm. vertaismallia ja osallisuuden kokemusta kouluissaan. Yleisopetuksen oppilaat vastaavasti kasvavat erilaisuuden läsnäoloon ja ymmärtämiseen yhteiskunnassa. Lisäksi on mahdollista edistää oppilaiden sosiaalista kiinnittymistä omaan asuin- ja toimintaympäristöönsä.

Integroituminen erityisluokalta yleisopetukseen tehdään kunkin oppilaan omien edellytysten mukaisesti. Integraation mahdollisuus ei siis tarkoita sitä, että oppilaiden on pakko opiskella yleisopetuksen opetusryhmässä, jos se heidän etunsa ja edellytyksensä huomioiden ei ole mahdollista.

Osaamisen hajauttaminen ja kollegiaalisen tuen puute

Koulumäen erityiskouluun ei ole keskitetty autismikirjon erityisosaamista tai toiminnan kehittämistä. Autismikirjon opetusta järjestetään tällä hetkellä (lukuvuonna 2021-2022) Kilonpuiston, Koulumäen, Mankkaan ja Niittykummun sekä Saunalahden kouluissa. Kullakin edellä mainituista kouluista on autismikirjon erityisosaamista ja pitkä kokemus autismikirjon oppilaiden opetuksesta. Koulut vastaavat oman toimintansa kehittämisestä, kaupunkitasoisesti toimintaa kehitetään puolestaan suomenkielisen perusopetuksen opetuksen tuen palvelualueen ja autismikirjon opetusta tarjoavien koulujen yhteistyönä. Valtakunnallisella tasolla Espoo on aktiivisesti mukana kehittämistoiminnassa (esimerkiksi vaativan erityisen tuen verkosto eli VIP-verkosto).

Koulumäen erityiskouluun ei ole myöskään keskitetty sairaalajaksolta palaavien oppilaiden opetuksen järjestämiseen liittyvää erityisosaamista tai toiminnan kehittämistä. Oppilaat palautuvat sairaalakoulujaksoilta lähtökohtaisesti niihin kouluihin, jotka oppilaille on jo aiemmin osoitettu. Oppilaille osoitetaan uudet koulut ainoastaan, jos sairaalakoulujakson perusteella oppilas tarvitsee jotakin sellaista tukea, jota oppilaalle aiemmin osoitetussa koulussa ei ole mahdollista tarjota. Koulumäen erityiskouluun sairaalaopetuksen jälkeen ohjautuneet oppilaat ovat oppilaita, jotka tarvitsevat laaja-alaisiin oppimisvaikeuksiinsa tukea. Erityisluokkapaikka on osoitettu ko. opetusmuotoa tarjoavien koulujen puitteissa samoin perustein kuin muihin kouluihin ohjautuneillekin. Toisin sanoen yksilöllistettyä

opetusta tarvitsevat oppilaat eivät automaattisesti ohjaudu Koulumäen erityiskouluun sairaalajakson päätyttyä.

Kollegiaalista tukea on saatavissa kaikissa kouluissa. Kollegiaalista tukea on saatavissa myös koulujen välillä.

Vastaanottavien koulujen valmiudet

Laaja-alaisia oppimisen erityisvaikeuksia omaavien oppilaiden erityisluokat tulevat toimimaan lukuvuonna 2022-2023 Rastaalan, Pohjois-Tapiolan, Ruusutorpan ja Viherlaakson kouluissa. Autististen oppilaiden erityisluokat tulevat toimimaan puolestaan Karhusuon, Kilonpuiston, Mainingin, Pohjois-Tapiolan ja Saunalahden kouluissa. Kaikissa erityisluokissa toimii erityisluokanopettaja ja avustajapalveluhenkilöstöä. Mikäli oppilaan koulun osoittamisessa tulee huomioida koulun esteettömyys tai jokin muu oppilaaseen kiinteästi liittyvä syy, näihin on mahdollista vedota erityisen tuen tarkistamista koskevissa hakuasiakirjoissa.

Koulumäen erityiskoulussa opiskelevien oppilaiden oppilasprofiili ei eroa em. kouluissa toimivien erityisluokkien oppilaiden profiilista. Koulumäen erityiskoululle ei ole myöskään annettu tai määritelty mitään erityistehtävää eikä koululle ole siten osoitettu myöskään mitään erillistä (ylimääräistä) resurssia oppilaiden opetuksen järjestämiseen ja/tai tukipalveluiden toteuttamiseen. Toisin sanoen opetus on järjestetty samoin perustein ja resurssein, kuin muissa kouluissa. Erilaiset perusopetuksen opetussuunnitelmaan kirjatut pedagogiset ratkaisut ja perusopetuslain mukaiset tukitoimet sekä yksilölliset opetusjärjestelyt ovat toteutettavissa kaikissa Espoon peruskouluissa, myös tukiverkostot ja yhteistyörakenteet mm. erikoissairaanhoidon ja/tai lastensuojelun kanssa ovat räätälöitävissä vastaamaan oppilaiden tuen tarpeita. Opetus- ja tukipalveluresurssit määräytyvät koulun oppilasmäärän perusteella.

Segregaation ja kiusaamisen uhka

Espoossa kaikkien erityisen tuen oppilaiden, mukaan lukien vaikeimmin kehitysvammaisten ja syvästi autististen oppilaiden opetus järjestetään pääasiassa yleisopetuksen kouluissa eri suuruisissa yksiköissä. Poikkeuksena ovat siis vain Keinumäen sairaalakoulu sekä Koulumäen erityiskoulu ja Rinnekodin erityiskoulu.

Espoon perusopetuksessa ei suvaita syrjintää ja segregaation välttämiseksi tehdäänkin vahvasti työtä. Se, että kaikenlaiset oppilaat taustasta ja/tai tuen tarpeista riippumatta pääsevät osalliseksi kouluyhteisöön, lisää ymmärrystä ihmisten erilaisuudesta ja vähentää segregaatiota. Jokaisessa koulussa on laadittuna kiusaamisen ehkäisy-suunnitelma.

Kolmannen vaihtoehdon tutkiminen

Koulumäen erityiskoulun osalta on tarkasteltu kolmatta vaihtoehtoa vuosille 2018-2027 laaditun tilankäyttösuunnitelman valmistelun yhteydessä. Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan 18.4.2018 hyväksymässä tilankäyttösuunnitelmassa onkin esitetty Koulumäen erityiskoulun yhdistämistä Espoonlahden yläkouluun vuonna 2021 siten, että Koulumäen erityiskoulussa opiskelevat oppilaat voisivat opiskella Espoonlahden koulun tiloissa yleisopetuksen opetusryhmissä omien edellytystensä mukaisesti. Tästä suunnitelmasta on kuitenkin sittemmin luovuttu, sillä ratkaisu ei olisi ollut oppilaiden ja opetuksen asianmukaisen

järjestämisen näkökulmasta perusteltu. Ratkaisu olisi palvellut vain osaa Koulumäen erityiskoulun oppilaista, sillä vuosiluokkien 1-6 oppilaiden integroituminen yleisopetuksen kouluihin ei olisi ollut mahdollista, kun koulun välittömässä läheisyydessä ei ole vuosiluokkien 1-6 kouluja. Vuosiluokilla 7-9 opiskelevat oppilaat olisivat voineet siirtyä lähellä sijaitsevaan Espoonlahden yläkouluun, mutta tämä olisi edellyttänyt koulujen välillä siirtymistä koulupäivän aikana ja riittäviä tiloja opetuksen asianmukaiseksi järjestämiseksi. Integraation toteuttaminen olisi ollut myös lukujärjestyksellisesti haastavaa koulupäivien rakenteiden eroavuuksista johtuen, sillä Espoonlahden koulun ja lukion oppilaiden oppitunnit ovat 75 minuutin pituisia ja Koulumäen koulun oppilaiden oppitunnit 60 minuutin pituisia.

Erityiskoulujen säilyttäminen

Erityiskouluilla on ollut aiemmin erityinen rooli Espoon perusopetuksen, mukaan lukien erityisen tuen järjestämisessä. Erityiskouluille on esimerkiksi annettu usein jokin erityistehtäviä, jolloin kouluihin on myös ohjautettu erillisten haku- ja valintamenettelyiden perusteella. Vaihtoehtoisesti kouluihin on keskitetty erilaisia palveluita, esimerkiksi sosiaali- ja terveystoimen yksiköitä.

Espoossa on tehty vuoden 2011 alusta voimaan tulleiden perusopetuslain muutosten ja syksyllä 2017 käyttöön otettujen opetussuunnitelman perusteiden muutosten seurauksena erityisen tuen järjestämiseen ja resurssien ohjaamiseen liittyviä muutoksia, joilla on pyritty tuen järjestämiseen uudenaikaisiin ja aiempaa joustavampien toimintatapojen avulla vahvistamaan oppilaan oikeutta saada monipuolisesti tukea omassa lähikoulussaan. Kolmiportaisen tuen toteutumista Espoon perusopetuksessa on arvioitu säännöllisesti ja lautakunnalle on viimeksi 26.4.2022 annettu selvitys yleisen, tehostetun ja erityisen tuen järjestämisestä Espoossa.

Koska oppilaiden tarvitsema erityinen tuki voidaan nykyisen lainsäädännön ja opetussuunnitelman sekä viime vuosina saatujen kokemusten mukaan järjestää oppilaiden etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioiden yleisopetuksen kouluissa, erityiskouluista on tarkoituksenmukaista luopua vähitellen. Esimerkiksi Veräjänkulman, Vallivaaran, Tähtitarhan, Eestinmetsän ja Merisaappaan erityiskouluista on jo luovuttu. Se, että kaikenlaiset oppilaat taustasta ja/tai tuen tarpeista riippumatta pääsevät osalliseksi kouluuyhteisöön, lisää ymmärrystä ihmisten erilaisuudesta ja vähentää segregatiota.

Koulumäen erityiskoulun toiminnan jatkaminen siten, että kouluun keskitettäisiin vaativan, kuntouttavan ja yksilöllistetyn opetuksen oppilaiden opetuksen järjestäminen, ei ole edellä mainituin perustein tarkoituksenmukaista.

Espoossa jatkaa kaksi erityiskoulua: Keinumäen sairaalakoulu ja Rinnekodin erityiskoulu. Keinumäen sairaalakoulu vastaa Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin lasten- ja nuorten psykiatrian avohoitoyksiköiden, Espoon kaupungin lastenpsykiatrisen avohoitoyksikön sairaalakoulupaikkaa tarvitsevien oppivelvollisuusikäisten lasten ja nuorten opetuksesta. Sen lakisääteisenä (perusopetuslaki 4 a §) tehtävänä on antaa opetusta, jolla on oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite. Rinnekodin erityiskoulu tarjoaa puolestaan opetusta vaativan erityisen tuen oppilaille, joilla on kehitysvammaisuuteen liittyviä käyttäytymisen tai hoidon haasteita.

Koulu tarjoaa myös tilapäishoitopaikkoja tilapäishoidossa oleville oppilaille perheen ja huoltajien jaksamisen tueksi sekä ympärivuorokautista tehostettua asumispalvelua pienryhmäkodeissa.

Henkilöstön siirtäminen kokonaisuudessaan

Henkilöstöä ei voida siirtää kokonaisuutena mihinkään Espoon peruskouluun, sillä Espoon kaupungissa sovittujen yhteisten periaatteiden mukaisesti henkilöstöllä tulee olla mahdollisuus hakeutua haluamaansa kouluun.

Yhteenveto ja toteamukset

Koulumäen erityiskoulu tarjoaa laadukasta erityisopetusta ja koulussa on paljon erityisosaamista. Koululle ei ole kuitenkaan annettu laaja-alaisia oppimisen erityisvaikeuksia omaavien oppilaiden ja/tai autismikirjon oppilaiden opetuksen järjestämiseen liittyvää erityistehtävää eikä näihin liittyvää erityisosaamista ole keskitetty kouluun. Koulun tehtävänä on ollut järjestää perusopetusta muiden espoolaisten koulujen tavoin opetuslainsäädännön ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Oppilaiden oikeus saada erityistä tukea ja mahdollisuus yksilöllisiin ratkaisuihin ei muutu Koulumäen erityiskoulun toiminnan päättymisen seurauksena. Oppilaat voivat opiskella jatkossakin erityisluokalla, mutta oppilaiden oikeus opiskella myös yleisopetuksen opetusryhmässä on jatkossa mahdollista. Integroituminen yleisopetukseen tehdään kunkin oppilaan omien edellytysten mukaisesti. Jos integroituminen yleisopetuksen opetusryhmään ei ole kyseisen oppilaan etu ja edellytykset huomioiden mahdollista, oppilas opiskelee kokonaan erityisluokalla.

Lausunnoissa esitetyt seikat ja huolet ovat ymmärrettäviä, mutta eivät kaikilta osin paikkansa pitäviä. Huolia on mahdollista hälventää mm. tarjoamalla mahdollisuus tutustua muiden Espoon peruskoulujen toimintaan, resursseihin ja käytäntöihin.

Päätöshistoria

Liitteet

1 Äänestyspöytäkirja

Oheismateriaali

- Ennakkoarviointi
- Oppilaskyselyn tulokset
- Oppilaskyselyn tulokset (piirustukset)
- Asukastilaisuuden esitys
- Muistio asukastilaisuudesta
- Johtokunnan lausunto
- Henkilöstön lausunto
- Oppilaskunnan lausunto
- Espoon nuorisovaltuuston lausunto
- Espoon vammaisasiamiehen lausunto
- Espoon vammaisneuvoston lausunto

Tiedoksi

